

De sage van de Dwaler

Door Henk Schouten

“Ik proef bloed...”, murmelde de man zacht en verdwaasd in zichzelf, bewegingloos liggend, zijn omgeving in een waas waarnemend en zijn hele lijf in de stress.

Het is het begin van de Late Middeleeuwen, van de 13^e eeuw in het Graafschap Zutphen, gelegen in het Oosten van een verzameling Graafschappen, wat later De Lage Landen gaat heten. Warnsveld is daar een klein agrarisch dorp met een paar honderd inwoners, gelegen aan de Berkel, in de buurt van de groeiende, ommuurde stad Zutphen, gelegen aan de IJssel.

In een boerderij in Warnsveld ligt Wobbe op de vloer, een slanke 35-jarige en gespierde akkerbouwer. Onderaan de ladder die naar de hooizolder leidt. Een sport, halverwege die ladder, brak en een valpartij was onvermijdelijk. Met geblaf en likken aan zijn gezicht, probeert zijn hond Thomas de man vergeefs tot actie te brengen. Zijn vrouw Lise, die achter bezig is met de paarden en de kippen, is gealarmeerd door het aanhoudende geblaf en komt snel ter plekke. De vrouw ziet al gauw dat er hulp moet komen en gaat naar buiten op zoek naar haar 17 jarige zoon Diederik, die bezig is op het land om groenten te oogsten. Als zij hem gevonden heeft, legt zij hem de situatie uit en vraagt hem hulp te zoeken bij de dokter in het dorp. Diederik rent direct naar de stal, zadelt één van de paarden en gaat in galop naar de dokter. Daar aangekomen blijkt deze niet aanwezig. Dan moet pa maar naar het hospitaal, dacht Diederik bij zichzelf. Snel door naar een boer voor een wagen, want die van thuis is in reparatie. Het duurt even voordat hulp gevonden is. Wat hem opvalt, is dat sommige gezichten van de burens hem wel bekend voorkomen, maar dat ze elkaar niet kennen. Je moet eerst in gesprek omdat ze niets van je weten. Maar, bij de derde boerderij gaat het lukken. Diederik spant zijn paard in de aangeboden wagen en spoedt zich huiswaarts en na een klein uur staat het span eindelijk voor de deur. Wobbe ligt dan nog steeds roerloos op diezelfde plek met een kussen van stro onder zijn hoofd met rondom met bloed doordrenkte doeken. Gezamenlijk weten Lise en Diederik Wobbe voorzichtig op een ladder te leggen en in de wagen te krijgen. Op naar het hospitaal in Zutphen. Daar is hij succesvol behandeld aan zijn verwondingen, gelukkig was er niets gebroken.

Een drietal jaren later is er bij de boerderij het nodige veranderd. Wobbe is een oude man geworden van 38, zijn vrouw Lise is overleden aan een longontsteking en Diederik is weg. Hij wilde niet meer boeren en is gaan werken in Zutphen. Daar heeft hij een vrouw gevonden en een woning. Wobbe redt het nog verder met een knecht op het land en alle kippen zijn

verkocht. Soms zoekt hij gezelschap 's-avonds in herberg "De Bonte" als er geld in huis is voor het gelag. De herberg is een riant en rustiek houten onderkomen met een imposant rieten dak, gelegen aan de rand van het dorp.

De avond van de mooie herfstdag is nog jong, als de zon bijna onder is en er een orangerode gloed aan de horizon zichtbaar is. In de verte zijn een paar reeën op hun hoede en volgen elke beweging in het veld en een uil scheert geruisloos laagvliegend voorbij, op zoek naar een prooi. En verder...is er rust buiten. Dit in tegenstelling tot de vroege drukte in de gezellige en gastvrije herberg, als Wobbe daar binnenstapt. Er zijn ook al een paar reizigers aangekomen in de bruine gelagkamer, die blijven overnachten. Verder wat bewoners en een aantal werklieden, die zich tegoed doen aan wijn of bier. De entourage is stemmig verlicht door kaarsen en olielampen. Er is warmte door het vuur van een grote open haard. Gaande de avond gaat het er vrolijk aan toe in de herberg.

Er komt nog een late gast binnen, zonder opgemerkt te zijn. Deze ziet er bijzonder uit in zijn grauwe pij, een koord om zijn middel en een kap over zijn grijs bebaarde en vermoeide hoofd. Hij mijdt de drukte en schuifelt over de zanderige lemen vloer naar een hoek en gaat zitten aan een tafeltje, vlakbij de knetterende haard. De rook van het brandende hout kringelt omhoog en verlaat het pand via het gat in het dak. Wobbe maakt zich op een gegeven moment vrij uit de kluwen gasten en gaat naar buiten om op een beschut plekje zijn overvolle blaas te legen. Bij terugkomst krijgt hij zicht op de man bij de haard, die daar nog steeds rustig en alleen zit, met een kroes drinken en de laatste resten van een pastei. Het is niet zijn gewoonte om zo maar met elke nieuwkomer een praatje te maken, maar nu wordt hij als een magneet naar de man toe getrokken. Verbouwereerd door deze energie begroet Wobbe stamelend de onbekende en stelt zich voor, waarna de man zich bekend maakt als Johannes. "Mag ik even bij jou zitten?", vraagt Wobbe, en als dat mag stelt hij hem de vraag: "Zeg Johannes, wat brengt jou zo naar Warnsveld?" Johannes begint zijn verhaal: "Ik ben hier gekomen vanuit Duitsland, na verhuisd te zijn vanuit Zutphen, waar ik geboren ben en opgegroeid. Ik ben uitgetreden uit een Duits klooster. Ik heb nl. ontdekt, dat ik een ziener ben en daarmee kan ik buiten een klooster meer goed doen dan daar binnen. Ik heb de Berkel gevolgd in een houten bootje. En onderweg stapte ik dan aan wal als er bewoning in de buurt was. Dan probeerde ik mijn diensten aan te bieden, in ruil voor eten en overnachting. En nu ben ik hier". "Dan ben je wel heel lang onderweg geweest", zegt Wobbe, "Maar, wat is een ziener en wat waren dan jouw diensten?" Johannes gebaart dat hij zich niet verstaanbaar kan maken vanwege het lawaai wat de andere gasten maken. "Ik snap het", zegt Wobbe, "Ga met mij mee naar mijn boerderij, die is vlakbij en dan praten we daar verder".

Eenmaal bij de boerderij aangekomen kan het gesprek tussen de twee, gezeten op een opbergkist, weer verder. Het is een gure avond en het wordt binnen aangenaam, als Wobbe de haard aansteekt en een drankje inschenkt. "Ik ben helderziend en kan ook in de toekomst kijken", zegt Johannes. "Ik heb tijdens mijn reis gezien hoe de mensen wonen en werken in de landelijke gemeenschappen. Er is wel contact maar weinig verbinding, ze kennen elkaar nauwelijks of niet. Ik vind dat boeren en dorpelingen elkaar moeten kennen en elkaar nodig hebben om zich te beschermen en te ondersteunen. Samenwerking en wederzijdse hulp is zelfs noodzakelijk om te overleven als er dreiging komt van vijanden, die uit zijn op verovering van land en bezit. Verder ben ik handig en kan helpen met klusjes". Onopgemerkt staan een drietal personen dit gesprek af te luisteren, in het donker bij de door hen op een kier geopende voordeur. Zij hebben de vreemdeling horen praten met Wobbe en hen samen zien vertrekken uit de herberg en vinden deze combinatie te verdacht. Wat gaan zij doen? En nu horen zij dít gesprek, wat is dit, een ziener, dreiging van vijanden, wie dan en wanneer? Thomas blaft opeens heftig en sprint naar de voordeur. Hij duwt de op een kier staande deur open en buitengekomen wil hij luid blaffend de drie weghollende figuren achterna, die verdwijnen in het duister. Wobbe is intussen ook buiten en ziet het ook, maar hij vindt het zinloos om de achtervolging in te zetten en roept Thomas weer naar binnen. Maar de schrik zit er goed in. "Het was niets, waarschijnlijk een wolf", zegt Wobbe tegen Johannes. Het is al laat en er komt slecht weer, blijf hier slapen en dan zien we morgen wel weer verder". Het gesprek gaat weer verder en Wobbe vraagt aan Johannes: "En, hoe heb je de mensen kunnen overtuigen om samen te werken, waren ze niet bang voor jouw uitspraken over vijanden die er nu nog niet zijn? "Tja", zei Johannes, "Ik ben in gesprek gegaan met de eerste de beste persoon waar ik een goed gevoel bij had, net zoals jij op mij afkwam. En toen deze dan eenmaal inzag, dat ik een goed plan vertelde, is er een bijeenkomst georganiseerd om het duidelijk te maken aan zoveel mogelijk mensen tegelijk. En mogelijke vijanden...die zijn er al vanaf het begin van de mensheid. Je moet er eerst voor zorgen dat je ze niet krijgt in jouw woon- en werkomgeving, door naar elkaar om te kijken en elkaar te helpen in goede en slechte tijden. En als er dan een vijand van buitenaf komt...dan moet je er samen op voorbereid zijn. Op korte termijn zal je rekening moeten houden met plunderingen en het inpikken van land. Er zijn al conflicten met de bisschop in Utrecht met een graaf en verder is het uitkijken met de plaatselijke adel. Maar in de toekomst zal het hier flink misgaan door een belegering vanuit het Zuiden, ik krijg daarvan visioenen. Ze noemen mij ook daardoor wel eens een profeet. Maar ik sta bekend als De Dwaler, omdat ik al dolende vanuit Duitsland naar hier ben gekomen om mijn boodschap van burenhulp, waar mogelijk, op het platteland te vertellen. Maar laten we het dichterbij houden, bij jouw huis. Kreeg je bezoek? Blijkbaar vertrouwen er

enkele sujetten uit de Herberg jou niet en zijn ze ons nagelopen, maar pas op, die komen zo terug en dan...". Verder kwam Johannes niet want buiten klonk een gejoel. Thomas richt zich op en begint luid te blaffen. Wobbe gaat verschrikt naar de voordeur en doet hem open. In het duister ziet hij een grote schreeuwende groep mensen, allen met een brandende fakkel in de hand. Een dreigende situatie, heel angstig. De meegelopen hond loopt bij het zien van het vuur terug naar zijn plek. Johannes is snel bij Wobbe en doet direct het woord, en zegt: "Wat brengt jullie hier?" Een magere lange figuur, met een kop met snor en baard en twee vurige priemende ogen onder de puntige hoed, neemt het woord. Hij ziet er spookachtig uit bij het schijnsel van zijn fakkel. "Wat moet jij hier, vreemde onrustzaaier? Met je gezwets over vijanden, die uit zijn op verovering van land en bezit? Vijanden hebben wij niet en anders zullen wij daar korte metten mee maken. Wij redden onszelf goed hier en hebben alles onder controle. Dus..." "Ho, ho, doe eens rustig aan", zegt Johannes, die onverschrokken meer naar voren stapt. En Johannes doet zijn verhaal zoals altijd, rustig en duidelijk. Hij beantwoordt vragen vanaf een moment, dat gezond verstand weer naar boven komt bij de belagers. Hij sluit af met de oproep om met zoveel mogelijk mensen morgenochtend in de Martinuskerk te komen voor tekst en uitleg. De rust keert weer en iedereen gaat huiswaarts.

De volgende ochtend organiseert Johannes samen met Wobbe een bijeenkomst in de kerk. Het is een groot succes en Johannes zet zijn mooie werkzaamheden voort in andere gebieden.

Waar Johannes mee is begonnen, is nu bekend onder de naam Noaberschap. Het is een sociale verhouding binnen kleine, vaak agrarische gemeenschappen. De burens staan indien nodig, elkaar bij met raad en daad. Het is bekend in de Achterhoek, Twente, Overijssel, Drenthe en Groningen. Deze levenshouding versterkt de saamhorigheid. Iets om over na te denken in deze tijd, dat dit ook mogelijk kan zijn buiten de agrarische gemeenschap.